ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA
[*NIILO JÄÄSKINEN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 23. oktobrī [1]

Lieta C-401/11

Blanka Soukupová
pret
Ministerstvo zemědělství

(Nejvyšší správní soud (Čehijas Republika) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lauksaimniecība — ELVGF — Regula Nr. 1257/1999 — Vienlīdzīga attieksme — Jēdziens "parastais pensijas vecums" — Atšķirīgs pensionēšanās vecums vīriešiem un sievietēm — Priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts lauksaimniekiem — Direktīva 79/7/EEK

I – Ievads

1. Šis strīds ir par to – vai, un, ja tas tā ir, tad kādā veidā Čehijas Republika ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm, pieņemot administratīvu lēmumu, ar kuru tika atteikts izmaksāt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu saskaņā ar Padomes 1999. gada 17. maija Regulu (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1257/1999") [2].

2. *Blanka Soukupová*, Čehijas lauksaimniece, apgalvo, ka [ir [..].] viņai netika piešķirts priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts, jo viņa jau bija sasniegusi Čehijas tiesībās noteikto pensionēšanās vecumu, kas ir zemāks nekā vīriešiem noteiktais. Tā kā viņa šo lēmumu apstrīdēja, *Nejvyšší správní soud* (Čehijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa) uzdeva Tiesai virkni jautājumu par Regulas Nr. 1257/1999 interpretāciju. Būtībā iesniedzējtiesa jautā, vai Eiropas Savienības (turpmāk tekstā – "ES") tiesību vienlīdzīgas attieksmes princips liedz atteikt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu apstākļos, kuros šāds pabalsts vīrietim tiktu izmaksāts.

3. Eiropas Savienības priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta sistēmas mērķis ir mudināt lauksaimniekus nodot savas lauku saimniecības jauniem lauksaimniekiem pirms parastā pensijas vecuma sasniegšanas. Šajā situācijā problēmu rada tas, ka Čehijas Republikā pensionēšanās vecums sievietēm ir zemāks nekā vīriešiem, ņemot vērā bērnu skaitu, ko sieviete ir izaudzinājusi. Tādējādi, tas nozīmē, ka personas tiesības saņemt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu atšķiras, ņemot vērā minētos rādītājus. Tādējādi rodas

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — OV 1999, L 160, 80. lpp. Visi Regulas Nr. 1257/1999 noteikumi, kam ir nozīme saistībā ar šo strīdu, tika atcelti, sākot ar 2007. gada 1. janvāri, ar 93. pantu 2005. gada 20. septembra Padomes Regulā (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2005, L 277, 1. lpp.). Tomēr, tā kā *B. Soukupová* 2006. gada 20. decembrī nepiešķīra priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu, Regula Nr. 1257/1999 ir piemērojama *ratione temporis*.

interesants jautājums, vai priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts pieder pie "citiem pabalstiem", kurus var izmaksāt vīriešiem un sievietēm nevienlīdzīgos apstākļos, kā tas paredzēts Padomes 1978. gada 19. decembra Direktīvā 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos (turpmāk tekstā – "Direktīva 79/7")[3].

II – Tiesību akti

A – *ES tiesības*

4. Direktīvas 79/7 3. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šī direktīva attiecas uz:

a) tiesību aktos noteiktajām sistēmām, kas nodrošina aizsardzību šādos gadījumos:

[..]

— vecums,

[..]

b) sociālo palīdzību, ciktāl ar to paredzēts papildināt vai aizstāt a) apakšpunktā minētās sistēmas."

5. Direktīvas 79/7 7. pantā ir noteikts:

"1. Šī direktīva neskar dalībvalstu tiesības izslēgt no tās darbības jomas:

a) pensionēšanās vecuma noteikšanu, lai piešķirtu vecuma un izdienas pensijas, un tās iespējamās sekas attiecībā uz citiem pabalstiem;

b) priekšrocības attiecībā uz tādas vecuma pensijas sistēmām, kas piešķirta personām, kuras izaudzinājušas bērnus; tiesību iegūšanu uz pabalstiem pēc pārtraukuma darbā, kas radies sakarā ar bērna audzināšanu;

[..]

2. Dalībvalstis regulāri pārbauda 1. punktā uzskaitītos neietvertos jautājumus, lai pārliecinātos, vai atbilstīgi attiecīgo jautājumu sociālajai attīstībai ir lietderīgi joprojām saglabāt attiecīgos izņēmumus."

6. Regulas Nr. 1257/1999 preambulas 23. apsvērumā ir paredzēts:

"[..] būtu jāveicina priekšlaicīga aiziešana pensijā, lai uzlabotu lauksaimniecību dzīvotspēju, ņemot vērā Regulas (EEK) Nr. 2079/92 ieviešanas gaitā iegūto pieredzi."

7. Regulas Nr. 1257/1999 preambulas 40. apsvērumā *inter alia* ir paredzēts:

"[..] būtu jāatbalsta pasākumi, kas vērsti uz nevienlīdzības likvidēšanu un sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju veicināšanu."

3 — OV 1979, L 6, 24. lpp.

8. Regulas Nr. 1257/1999 2. panta 11. ievilkumā ir paredzēts:

"Atbalsts lauku attīstībai, kas saistīta ar lauksaimniecības darbību un tās pārveidi, var attiekties uz šādām jomām:

[..]

— nevienlīdzības likvidēšanu un vīriešu un sieviešu vienlīdzīgu iespēju veicināšanu, jo īpaši atbalstot sieviešu ierosinātos un īstenotos projektus."

9. Regulas Nr. 1257/1999 10. pantā ir noteikts:

"1. Atbalsts priekšlaicīgai aiziešanai pensijā no darbības lauksaimniecībā palīdz sasniegt šādus mērķus:

— nodrošināt ienākumu gados vecākiem lauksaimniekiem, kas nolemj pārtraukt lauksaimniecisko darbību,

— veicināt šādu gados vecāku lauksaimnieku nomaiņu ar lauksaimniekiem, kas vajadzības gadījumā spēj uzlabot palikušo lauku saimniecību ekonomisko dzīvotspēju,

— piešķirt lauksaimniecībā izmantojamo zemi nelauksaimnieciskiem mērķiem, ja tās izmantošana lauksaimniecībā nenodrošina nosacījuma par dzīvotspēju apmierinošu izpildi.

2. Atbalsts priekšlaicīgai aiziešanai pensijā var ietvert pasākumus, kas paredz ienākumus saimniecību strādniekiem."

10. Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktā ir noteikts:

"Persona, kas nodod saimniecību citai personai:

— noteikti pārtrauc jebkādu komerciālu lauksaimniecisko darbību, taču tā var turpināt nodarboties ar nekomerciālo lauksaimniecību un paturēt lietošanā ēkas,

— nav jaunāka par 55 gadiem, bet brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, vēl nav sasniegusi parasto pensijas vecumu, un

— pirms saimniecības nodošanas citai personai ir 10 gadus nodarboj[usies] ar lauksaimniecību."

11. Regulas Nr. 1257/1999 12. panta 2. punktā ir noteikts:

"Personai, kas ir nodevusi savu saimniecību citai personai, priekšlaicīgās pensijā aiziešanas atbalsta ilgums kopā nepārsniedz 15 gadus, bet laukstrādniekam 10 gadus. Tas neturpinās ilgāk par personas, kas nodevusi saimniecību citai personai, 75. dzimšanas dienu, un neturpinās pēc tam, kad laukstrādnieks ir sasniedzis parasto pensijas vecumu.

Ja personai, kas ir nodevusi savu saimniecību citai personai, parasto pensiju maksā dalībvalsts, priekšlaicīgās pensijā aiziešanas atbalstu piešķir kā papildinājumu, ņemot vērā attiecīgās valsts pensijas summu."

12. Padomes 1999. gada 21. jūnija Regulas (EK) Nr. 1260/1999, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par struktūrfondiem [4], 2. pantā ir paredzēts:

"1. Šajā regulā jēdziens "struktūrfondi" ir Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF), Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) Virzības nodaļa un Zivsaimniecības virzības finansēšanas instruments (ZVFI), turpmāk "fondi".

[..]

5. [..] Komisija un dalībvalstis nodrošina to, ka fondu darbība ir saskaņā ar pārējo Kopienas politiku un darbību jo īpaši tādās jomās kā nodarbinātība, vīriešu un sieviešu līdztiesība, sociālā politika un arodizglītība, kopējā lauksaimniecības politika, kopējā zivsaimniecības politika, transports, enerģētika un Eiropas komunikāciju tīkli, kā arī ietver vides aizsardzības prasības, nosakot un īstenojot fondu darbību."

13. Regulas (EK) Nr. 1260/1999 12. pantā ir noteikts:

"Darbībām, ko finansē fondi vai kas saņem palīdzību no EIB vai cita finanšu instrumenta, jābūt saskaņā ar Līguma noteikumiem, ar instrumentiem, kas pieņemti saskaņā ar to, un ar Kopienas politiku un rīcību, tostarp ar konkurences noteikumiem, valsts līgumu piešķiršanu, vides aizsardzību un uzlabošanu, kā arī ar nevienlīdzības izskaušanu un vīriešu un sieviešu līdztiesības veicināšanu."

B – *Valsts tiesības*

14. Saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 noteikumiem Čehijas Republika 2005. gada 26. janvārī pieņēma Valdības dekrētu Nr. 69/2005, kurā ir izklāstīti subsīdiju piešķiršanas nosacījumi saistībā ar lauksaimnieka priekšlaicīgu pensionēšanos no darbības lauksaimniecībā. Saskaņā ar tā 1. pantu šī valdības dekrēta mērķis ir piešķirt subsīdijas programmas, kas saistīta ar lauksaimnieka priekšlaicīgu lauksaimnieciskās darbības pārtraukšanu, ietvaros.

15. Saskaņā ar Valdības dekrēta Nr. 69/2005 3. panta 1. punktu fiziska persona var iesniegt reģistrācijas pieteikumu minētajā sistēmā, ja *inter alia* dienā, kad tiek iesniegts reģistrācijas pieteikums, tā jau ir sasniegusi 55 gadu vecumu un ja dienā, kad tiek iesniegts reģistrācijas pieteikums, tā nav sasniegusi vecumu, kas nepieciešams, lai iegūtu tiesības saņemt vecuma pensiju.

16. Saskaņā ar Likuma Nr. 155/1995 par pensijas apdrošināšanu 29. punktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 2009. gada 31. decembrim, un uz kuru ir atsauce Valdības dekrētā Nr. 69/2005, apdrošinātajai personai ir tiesības saņemt vecuma pensiju, ja tās apdrošināšanas laika posms ir bijis ne mazāks kā a) 25 gadi un tā ir sasniegusi vismaz to vecumu, kas ir jāsasniedz, lai personai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju, vai b) 15 gadi un tā ir vismaz 65 gadus veca, ja šī persona nav izpildījusi a) apakšpunkta nosacījumus.

17. Saskaņā ar Likuma Nr. 155/1995 par pensijas apdrošināšanu 32. panta 1. punktu, uz kuru arī ir atsauce Valdības dekrētā Nr. 69/2005, pensionēšanās vecums vīriešiem ir 60 gadi un sievietēm – no 53 līdz 57 gadiem (ņemot vērā bērnu skaitu). Šie noteikumi attiecas uz apdrošinātām personām, kuras ir sasniegušas noteikto vecumu līdz 1995. gada 31. decembrim. Tālāk Likuma Nr. 155/1995 32. panta 2. punktā ir paredzēta pensionēšanās vecuma robežas pakāpeniska paaugstināšana apdrošinātām

4 — OV L 161, 1. lpp. Padomes Regula Nr. 1260/1999 tika atcelta, sākot ar 2007. gada 1. janvāri, saskaņā ar 107. pantu Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulā (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (OV L 210, 25. lpp.). Tomēr, tā kā *B. Soukupová* tika atteikts piešķirt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu 2006. gada 20. decembrī, Regula Nr. 1260/1999 reglamentē šo jautājumu *ratione temporis*. Tomēr es tālāk norādītu, ka ar Regulas Nr. 1083/2006 noteikumiem vienlīdzīgas attieksmes aizsardzība pret sievietēm un vīriešiem tiek pausta vēl skaidrāk, proti, tās 16. pantā.

personām, kuras sasniedz minēto vecuma robežu laika posmā no 1996. gada 1. janvāra līdz 2012. gada 31. decembrim, un Likuma Nr. 155/1995 32. panta 3. punktā ir paredzēts, ka pensionēšanās vecums pēc 2012. gada 31. decembra vīriešiem ir 63 gadi un sievietēm – no 59 līdz 63 gadiem (ņemot vērā bērnu skaitu).

III – Fakti un uzdotie jautājumi

18. Prasītāja, *Blanka Soukupová*, kura ir dzimusi 1947. gada 24. janvārī, 2006. gada 3. oktobrī iesniedza pieteikumu reģistrācijai lauksaimnieku priekšlaicīgas pensionēšanās no darbības lauksaimniecībā sistēmā (turpmāk tekstā – "Sistēma").

19. 2006. gada 20. decembrī *Státní zemědělský intervenční fond* (Valsts Lauksaimniecības intervences fonds) noraidīja *B. Soukupová* pieteikumu, jo dienā, kad viņa iesniedza šo pieteikumu, viņa jau bija sasniegusi vecumu, kas ir jāsasniedz, lai viņai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju. Saskaņā ar Likuma Nr. 155/1995 par pensijas apdrošināšanu 32. panta 1. un 2. punktu viņa kā divus bērnus izaudzinājusī sieviete ieguva tiesības saņemt vecuma pensiju 2004. gada 24. maijā. Tomēr, ja *B. Soukupová* nebūtu bērnu vai būtu tikai viens bērns, viņa tiesības saņemt vecuma pensiju būtu ieguvusi pēc 2004. gada 24. maija.

20. Tajā pašā laikā vīrietim, kurš ir dzimis vienā dienā ar *B. Soukupová*, ja tas iesniegtu pieteikumu reģistrācijai Sistēmā, būtu tiesības saņemt vecuma pensiju tikai sākot no 2006. gada 3. oktobra. Tāpēc viņam tiktu piešķirts priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts. Viņš tiesības saņemt vecuma pensiju neiegūtu ātrāk kā tikai 2009. gadā. Turklāt neviens Čehijas tiesību aktu noteikums nemainīja vīrieša pensionēšanās vecumu, ņemot vērā viņa izaudzināto bērnu skaitu.

21. Komisija savos rakstveida apsvērumos paskaidro, ka *B. Soukupová* ir vērā ņemama interese piedalīties Sistēmā, jo 2005. gadā vidējā vecuma pensijas sievietēm bija CZK 7030 (EUR 287,02) un 2007. gadā CZK 8747 (EUR 357,09), bet priekšlaicīgās pensionēšanās sistēmas dalībnieki varētu saņemt maksimālo pabalstu gandrīz (neto) CZK 13 500 (EUR 551,15) 15 gadus vai līdz 75 gadu vecumam, atkarībā no tā, kurš nosacījums iestājas agrāk.

22. Ņemot to vērā, *B. Soukupová* apstrīdēja šo atteikumu Lauksaimniecības ministrijā, bet ar 2007. gada 12. aprīļa lēmumu viņas sūdzība tika noraidīta. Tad viņa vērsās ar prasību *Městský soud v Praze* (Prāgas pilsētas tiesā). *B. Soukupová* apgalvoja, ka Čehijas tiesību akti rada situāciju, kad vairākus bērnus izaudzinājušām sievietēm ir objektīvi īsāks laiks, kurā viņas var iesniegt pieteikumu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņemšanai, nekā sievietēm, kuras ir izaudzinājušas mazāk bērnu, vai vīriešiem.

23. Ar 2009. gada 30. aprīļa nolēmumu *Městský soud v Praze* atcēla Lauksaimniecības ministrijas lēmumu un noraidīja tādu interpretāciju, kas radītu nepamatotas atšķirības starp vīriešiem lauksaimniekiem un sievietēm lauksaimniecēm. *Městský soud v Praze inter alia* norādīja, ka viens no Čehijas tiesībās paredzētajiem priekšnoteikumiem tiesību uz vecuma pensijas iegūšanai ir pensionēšanās vecuma sasniegšana. Sociālu un vēsturisku iemeslu dēļ vīriešu un sieviešu pensionēšanās vecums atšķiras, un pēdējais tiek noteikts, ņemot vērā sievietes izaudzināto bērnu skaitu. *Městský soud v Praze* secināja, ka atšķirīgai attieksmei saistībā ar priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu atkarībā no vecuma, dzimuma vai bērnu skaita nav nekāda tiesiska pamata, un nosūtīja *B. Soukupová* lietu atpakaļ Lauksaimniecības ministrijai atkārtotai izskatīšanai.

24. Lauksaimniecības ministrija par *Městský soud v Praze* spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Nejvyšší správní soud*. Tā *inter alia* apgalvoja, ka Padomes Regulā (EK) Nr. 1257/1999 ir precīzi nosacījumi tikai attiecībā uz pieteikuma par priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta saņemšanu iesniedzēja zemāko vecuma robežu (bet ne par augstāko vecuma robežu), ka parasto pensijas vecumu paredz atsevišķi konkrētās Eiropas Savienības dalībvalstis un ka jēdzienam "parastais pensijas vecums" Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktā un jēdzienam "pensionēšanās vecums" Likumā Nr. 155/1995 par pensijas apdrošināšanu ir vienāda nozīme.

25. *Nejvyšší správní soud* nolēma apturēt lietas izskatīšanu un uzdot šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai jēdzienu "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, kas ir ietverts Padomes 1999. gada 17. maija Regulas (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu 11. pantā, konkrētais prasītājs saskaņā ar valsts tiesību aktiem var interpretēt kā "vecumu, kas ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju"?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai tas, ka "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, katram pieteicējam tiek noteikts atšķirīgi atkarībā no dzimuma un izaudzināto bērnu skaita, atbilst Eiropas Savienības tiesībām un vispārējiem Eiropas Savienības tiesību principiem?

3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, kādi kritēriji valsts tiesai būtu jāņem vērā, interpretējot jēdzienu "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, kas ietverts Padomes 1999. gada 17. maija Regulas (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu 11. pantā?"

26. *B. Soukupová*, Čehijas valdība, Polijas valdība un Eiropas Komisija ir iesniegušas rakstveida apsvērumus. Čehijas valdība un Komisija piedalījās 2012. gada 28. jūnija tiesas sēdē.

IV – Analīze

A – *Ievada apsvērumi*

27. Šajā strīdā rodas jautājums, vai dalībvalsts, kura ir izmantojusi Eiropas Savienības tiesību aktos paredzētās tiesības noteikt atšķirīgu pensionēšanās vecumu vīriešiem un sievietēm saistībā ar tiesībām saņemt vecuma pensiju, var balstīties uz šiem pašiem, diskriminējošajiem, valsts tiesību noteikumiem, lai paredzētu "parasto pensijas vecumu" saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktu. Tāpēc saskaņā ar Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta noteikumiem dalībvalstīm piešķirtās rīcības brīvības dēļ šī konkrētā lieta ietver slēptu sarežģītību attiecībā uz to, cik lielā mērā jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips, nosakot pensionēšanās vecumu, vecuma un izdienas pensijas piešķiršanai un tās iespējamās sekas attiecībā uz citiem pabalstiem.

28. Tomēr 1) jautājums ir formulēts daudz tiešāk tā, ka netiek atainota tā sarežģītība. Tajā tiek tikai jautāts, vai jēdzienu "parastais pensijas vecums" saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām var interpretēt kā "vecumu, kas ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju" saskaņā ar valsts tiesībām. Manuprāt, Regula Nr. 1257/1999 būtu jāsaprot šādā kontekstā un tādējādi arī jāatbild uz 1) jautājumu.

29. Tomēr ar šo vien jautājums nebeidzas. Eiropas Savienības likumdevējam, tikpat lielā mērā kā dalībvalstīm, kad tās piemēro vai īsteno Eiropas Savienības tiesību aktus, ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips pret vīriešiem un sievietēm. Jebkurš Eiropas Savienības tiesību akts, kuru nevar interpretēt saskaņā ar šo principu, nav spēkā [5]. Vai arī – saskaņā ar vispārējo interpretācijas principu – Kopienas tiesību aktu noteikums ir jāinterpretē, ciktāl iespējams, tā, lai neietekmētu tā spēkā esamību un saskaņā ar primārajiem tiesību aktiem kopumā, ieskaitot vienlīdzīgas attieksmes principu [6].

30. Tāpēc ir jāņem vērā tādu dalībvalstu nostāja, kā, piemēram, Čehijas Republikas, kas ir izmantojusi tai Eiropas Savienības tiesību aktos ietvertās tiesības noteikt atšķirīgu pensionēšanās vecumu vīriešiem un sievietēm saistībā ar vecuma pensijas piešķiršanu. Tas nozīmē, ka ir nepieciešama vispārīgāka pieeja – tāda, kurā tiktu atbilstoši ņemti vērā Eiropas Savienības tiesību aktu principi līdztiesības jomā.

B – *Par 1) jautājumu*

31. Faktiski jēdziens "parastais pensijas vecums" saimniecības nodošanas laikā atbilstoši Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktam būtu jāinterpretē kā tāds, kurš nozīmē "vecums, kas ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju". Šis secinājums izriet no Regulas Nr. 1257/1999 mērķiem un tās noteikumu formulējuma.

32. Priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts nav paredzēts, lai nodrošinātu vecuma pensijas papildinājumu sociālu iemeslu dēļ. Tāpat arī tā tiešais mērķis nav nodrošināt papildu ienākumus vecākiem lauksaimniekiem. Šīs sekas piemīt Regulai Nr. 1257/1999, kas ir kā līdzeklis, lai sasniegtu primāro priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta sistēmas mērķi – radīt ekonomisku stimulu vecākiem lauksaimniekiem agrāk pārtraukt savu darbību apstākļos, kādos viņi parasti to nedarītu.

33. Tādējādi priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta sistēmas mērķis ir atvieglot lauksaimniecības nozares strukturālo pārveidi, lai labāk nodrošinātu lauku saimniecības uzņēmuma dzīvotspēju. Kā Komisija norāda savos rakstveida apsvērumos, Regulas Nr. 1257/1999 pamatā ir pieņēmums, ka vecāki lauksaimnieki salīdzinājumā ar jaunākiem mazāk vēlēsies nodarboties ar moderno tehnoloģiju, kas veicina saimniecību produktivitāti. Kā norādīts Regulas Nr. 1257/1999 preambulas 23. apsvērumā, ir jāveicina lauksaimnieku priekšlaicīga aiziešana pensijā, lai uzlabotu lauksaimniecību dzīvotspēju.

34. Tomēr var pieņemt, ka parastos apstākļos lauksaimnieks neizbeigs savu darbību, *pirms* viņam vai viņai būs tiesības uz citiem ienākumiem pensijas veidā. Tāpēc šķiet, ka šādai loģikai atbilst tas, ka priekšnosacījums *priekšlaicīgas* pensionēšanās atbalsta saņemšanai ir tas, ka pieprasījums tā saņemšanai ir jāiesniedz, pirms ir iestājušās tiesības saņemt parasto vecuma pensiju.

35. Kā Komisija norāda savos rakstveida apsvērumos, saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 12. panta otrās daļas redakciju ir skaidrs, ka situācijā, kad dalībvalsts maksā parasto vecuma pensiju, priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts būtu jāpiešķir papildus vecuma pensijai, tādējādi izvairoties no pārlieku liela kompensācijas apmēra tāda pabalsta veidā, ko maksā vienlaikus ar vecuma pensiju. Tas, ka priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu turpina maksāt pēc parastā pensijas vecuma iestāšanās, pierāda to, ka tā mērķis ir nodrošināt pietiekamu stimulu lauksaimniekiem, kuru valsts piešķirtās vecuma pensijas ir pieticīgas un kuri citādi būtu turpinājuši savu lauksaimniecisko darbību pēc pensijas vecuma sasniegšanas.

5 — Skat., piem., 2011. gada 1. marta spriedumu lietā C-236/09 *Association belge des Consommateurs Test-Achats* u.c. (Krājums, I-773. lpp.).

6 — 2010. gada 16. septembra spriedums lietā C-149/10 *Chatzi* (Krājums, I-8489. lpp., 43. punkts).

36. Tālāk es norādīšu, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 12. panta 2. punktu personai, kas ir nodevusi savu saimniecību citai personai, priekšlaicīgās pensijā aiziešanas atbalsta ilgums kopā nepārsniedz 15 gadus, un tas neturpinās ilgāk par šīs personas 75. dzimšanas dienu. No otras puses, tā kā ar Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punkta noteikumiem dalībvalstīm tiek aizliegts iekļaut Sistēmā lauksaimniekus, kuri jau ir sasnieguši "parasto pensijas vecumu", šo noteikumu nosacījumi kopā liedz dalībvalstīm iekļaut Sistēmā lauksaimniekus, kuri ir sasnieguši parasto pensijas vecumu, bet tomēr paredz dalībvalstīm tiesības turpināt maksāt atbalstu pēc šī vecuma sasniegšanas.

37. Jēdziens "parastais pensijas vecums" Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktā, un it īpaši tās 12. panta 2. punktā, manuprāt, ir jāinterpretē vienādi visā Eiropas Savienībā. Tomēr un atšķirībā no daudziem citiem jēdzieniem, kas ietverti tieši piemērojamās Eiropas Savienības regulās, šis Eiropas Savienības tiesību jēdziens netieši attiecas uz valsts tiesību aktu noteikumiem, kas nav saskaņoti. Tādējādi, pat tad, ja "parastā pensijas vecuma" jēdziens šajā regulā ir jāinterpretē kā tāds, kas attiecas uz vecumu, kurš nepieciešams, lai persona būtu tiesīga saņemt vecuma pensiju, un nevis, piemēram, uz vecuma robežu, kas attiecas uz konkrētām valsts priekšlaicīgas pensionēšanās sistēmām, šis vecums precīzi ir paredzēts piemērojamos valsts tiesību aktos[7].

38. Tomēr jēdziena "parastais pensijas vecums" piemērošana ir pakļauta vienlīdzīgas attieksmes nosacījumiem. Kaut arī principā šie noteikumi dalībvalstīm ļauj saistīt Regulā Nr. 1257/1999 paredzēto "parasto pensijas vecumu" ar "vecumu, kas ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju", kas noteikts valsts tiesību aktos, tiesības to darīt var īstenot, tikai ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm. To, kas tam nepieciešams, es minēšu savā atbildē uz 2) jautājumu.

39. Tāpēc uz pirmo prejudiciālo jautājumu es ierosinu atbildēt šādi:

"Jēdzienu "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 11. pantu, konkrētais prasītājs saskaņā ar valsts tiesību aktiem var interpretēt kā "vecumu, kas ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju"."

C – *Par 2) jautājumu*

1) Ievada apsvērumi

40. Ar 2) jautājumu *Nejvyšší správní soud* vēlas uzzināt, vai tas, ka "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, katram pieteicējam tiek noteikts atšķirīgi atkarībā no dzimuma un izaudzināto bērnu skaita, atbilst Eiropas Savienības tiesībām un vispārējiem Eiropas Savienības tiesību principiem?

41. Šeit ir jāatgādina, ka saskaņā ar Čehijas tiesībām "vecums, kas ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju" vīriešiem un sievietēm ir atšķirīgs. Turklāt to ietekmē arī sievietes izaudzināto bērnu skaits, bet neietekmē vīrieša izaudzināto bērnu skaits. Vai tas var attaisnot atšķirību apstākļos, kuros saskaņā ar Regulu Nr. 1257/1999 tiek maksāts priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts?

7 — Skat. attiecībā uz līdzīgu situāciju saistībā ar direktīvā paredzētu jēdzienu 2010. gada 21. oktobra spriedumu lietā C-467/08 *Padawan* (Krājums, I-10055. lpp., 37. punkts).

42. Šajā kontekstā vispirms ir jāapsver jautājums, vai atšķirīgā attieksme pret vīriešiem lauksaimniekiem un sievietēm lauksaimniecēm saskaņā ar Čehijas tiesībām – saistībā ar priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu – var tikt "*attaisnota*", piemērojot Direktīvas 79/7 3. un 7. pantu. Tādējādi ir jāpārbauda šādi jautājumi:

i) Vai saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām pastāv noteikts tiesiskais regulējums, kas attiecas uz priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta izmaksu, vai arī šis jautājums būtu jāizskata, izmantojot Eiropas Savienības tiesību vispārīgos principus par nevienlīdzīgas attieksmes aizliegumu?

ii) Vai pret *B. Soukupová* ir atšķirīga attieksme salīdzinājumā ar attieksmi pret vīrieti līdzvērtīgā situācijā?

iii) Ja tas ir tā, vai šai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs pamatojums? [8]

iv) Ja tas ir tā, vai šī atšķirīgā attieksme ir samērīga ar izvirzīto mērķi? [9]

2. Direktīvai 79/7 nav nozīmes šī strīda risinājumā

43. Vispirms es atzīstu, ka Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) un b) apakšpunkta nosacījumi patiesi saglabā dalībvalstu tiesības noteikt pensijas vecumu, lai piešķirtu vecuma un izdienas pensiju, un ar to saistītās iespējamās sekas attiecībā uz citiem pabalstiem (tostarp priekšrocības cilvēkiem, kas ir izaudzinājuši bērnus) [10]. Kā izriet no Polijas valdības rakstveida apsvērumiem, tādējādi varētu šķist, ka ir iespējams argumentēt, ka priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts ir priekšrocība, kas izriet no Čehijas tiesībās noteiktās vīriešu un sieviešu pensijas vecuma (tiesiskās) atšķirības.

44. Tomēr, kā Komisija ir norādījusi savos rakstveida apsvērumos, priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts nav to tiesību aktos noteikto sistēmu vidū, kas uzskaitītas Direktīvas 79/7 [11] 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā. Tādējādi paliek jautājums par to, vai priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu var uzskatīt par "citu pabalstu" Regulas Nr. 79/7 7. panta izpratnē, attiecībā uz kuru dalībvalstīm ir atļauts neievērot vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm.

45. Kā tiesas sēdē norādīja Komisija, Direktīvas 79/7 7. pants konsekventi ir ticis interpretēts šauri un Tiesa ir nospriedusi, ka, "ja [..] dalībvalsts paredz dažādu pensijas vecumu vīriešiem un sievietēm, lai piešķirtu vecuma un izdienas pensijas, atļautās atkāpes apmērs attiecas tikai uz tādiem diskriminācijas veidiem, kas ir nepieciešami un objektīvi saistīti ar atšķirībām pensijas vecumā" [12].

8 — Skat. 2011. gada 21. jūlija spriedumu lietā C-21/10 *Nagy* (Krājums, I-6769. lpp., 47. punkts).

9 — Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] 2005. gada 8. septembra secinājumus lietā C-540/03 Eiropas Parlaments/Padome (2006. gada 27. jūnija spriedums, Krājums, I-5769. lpp., 107. punkts), kurā *inter alia* citēts 1994. gada 23. marta spriedums lietā T-8/93 *Huet/*Revīzijas palāta (*Recueil*, II-365. lpp., 45. punkts), 2004. gada 2. marta spriedumu lietā T-14/03 *Di Marzio*/Komisija (*Recueil FP*, I-A-43. lpp. un II-167. lpp., 83. punkts). Kā piemēru tam, kā darbojas samērīguma princips saistībā ar dalībvalstu veikto Regulas Nr. 1257/1999 piemērošanu, skat. 2009. gada 4. jūnija spriedumu lietā C-241/07 *JK Otsa Talu OÜ* (Krājums, I-4323. lpp.).

10 — 2001. gada 29. novembra spriedums lietā C-366/99 *Griesmar* (*Recueil*, I-9383. lpp.).

11 — Tiesību aktos noteiktās sistēmas, kas minētas Direktīvas 79/7 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā, aizsargā pret slimību, vecumu, nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, un bezdarbu. Direktīva attiecas arī uz sociālo palīdzību, ciktāl ar to paredzēts papildināt vai aizstāt minētās sistēmas.

12 — 1998. gada 30. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no C-377/96 līdz C-384/96 *De Vriendt* u.c. (*Recueil*, I-2105. lpp., 25. punkts).

46. Manuprāt, ņemot vērā pastāvīgo judikatūru, priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts nevar atbilstoši Direktīvas 79/7 7. panta 1. punktam būt saistīts ar atšķirīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem attiecībā uz vecumu, kurā viņi var saņemt vecuma pensiju. Tas tā ir tāpēc, ka "citi pabalsti", uz kuriem attiecas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkts un kuri likumīgi var ietvert atšķirīgas attieksmes noteikumu pret vīriešiem un sievietēm viņu vecuma dēļ, var ietvert tikai tādu diskrimināciju, kas ir "objektīvi nepieciešama, lai izvairītos no sociālā nodrošinājuma sistēmas finanšu līdzsvara izjaukšanas vai lai nodrošinātu saskaņu starp vecuma pensijas sistēmu un citām pabalstu sistēmām" [13].

47. Kā es jau minēju, priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts nav sociālā nodrošinājuma pabalsts, bet gan tāds pabalsts, kura mērķis ir uzlabot lauku saimniecības produktivitāti, citiem vārdiem, Kopējās lauksaimniecības politikas instruments. Nedz lietas materiālos, nedz arī tiesas sēdē netika sniegti pierādījumi, kas norādītu uz pastāvošajām nodokļu saiknēm starp priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta maksāšanu un Čehijas Republikas vecuma pensijas sistēmu un tās plašāko sociālā nodrošinājuma sistēmu, vai lai pierādītu, ka atšķirīga attieksme ir pamatota ar nepieciešamību saglabāt šādu saskaņotību. Drīzāk, nerunājot par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta izmaksu papildus vecuma pensijai, kā tas noteikts Regulas Nr. 1257/1999 12. panta 2. punktā, abus šos maksājumus raksturo savstarpēja neatkarība. Ņemot to vērā, es nevaru piekrist Polijas valdības izteiktajam apgalvojumam, ka Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) apakšpunkts varētu attaisnot jebkādu atšķirīgu attieksmi pret *B. Soukupová* un tāda paša vecuma vīrieti lauksaimnieku.

48. Kā bija norādīts *B. Soukupová* rakstveida apsvērumos, lai gan Čehijas Konstitucionālā tiesa ir nospriedusi, ka nevienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm ir attaisnojama valsts pensiju sistēmas ietvaros, no tā neizriet, ka šī nevienlīdzīgā attieksme būtu jāpiemēro citās Čehijas pilsoņu dzīves daļās, kā, piemēram, nosakot personas tiesības saņemt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu [14].

49. Turklāt tiesisku pamatojumu atšķirīgas attieksmes pastāvēšanai pret *B. Soukupová* un vīrieti līdzvērtīgā situācijā nevar secināt no Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta redakcijas, kurā noteikta atļauja dalībvalstīm izslēgt no šīs direktīvas darbības jomas "b) priekšrocības attiecībā uz tādas vecuma pensijas sistēmām, kas piešķirta personām, kuras izaudzinājušas bērnus". Tā tas ir vienkārši tāpēc, ka *B. Soukupová* ir nelabvēlīgākā stāvoklī attiecībā uz viņas tiesībām saņemt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu, jo viņa ir izaudzinājusi bērnus. Viņai ir būtiska finansiāla interese piedalīties Sistēmā. Tādēļ Čehijas valdība kļūdās, apgalvojot, ka *B. Soukupová* nebūtu īpaši nelabvēlīgu seku, ja viņa aizietu pensijā un saņemtu valsts garantēto pensiju pilnā apmērā. Tieši pretēji, saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju, kuru es jau minēju, viņai radīsies ievērojami finansiāli zaudējumi, ja viņai netiks piešķirts priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts.

50. Turklāt, tā kā priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts neietilpst 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētajā izņēmumā, es vienlīdz uzskatu, ka tas "neattiecas uz vecuma pensiju sistēmām" 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē. Drīzāk tas ir maksājums, kas izriet no ELVGF.

51. Tāpēc, kaut arī es atzīstu, ka "parastā pensijas vecuma" noteikšana saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktu ir saistīta ar valsts tiesību aktiem pensiju jomā, es nevaru nonākt pie tāda secinājuma, kurš atļautu dalībvalstīm Regulas Nr. 1257/1999 piemērošanas ietvaros pārkāpt būtiskus Eiropas Savienības tiesību principus, tostarp nediskrimināciju dzimuma dēļ [15]. Patiesi, Tiesa ir

13 — 1995. gada 19. oktobra spriedums lietā C-137/94 *The Queen/Secretary of State for Health, ex parte Cyril Richardson* (*Recueil*, I-3407. lpp., 19. punkts).

14 — Tādējādi Čehijas valdība nevar balstīties uz 2011. gada 20. jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā *Andrle* pret Čehijas Republiku Nr. 6268/08 par jūtīgo jautājumu par vecuma pensiju tiesību aktu, kuri ietver diskrimināciju vecuma dēļ, ņemot vērā bērnu skaitu, kurus izaudzinājušas mātes, atbilstību ECPAK 14. pantam un I protokola 1. pantam. Spriedums lietā *Andrle* nav *ratione materie* piemērojams šai lietai, jo *Andrle* lietā Cilvēktiesību tiesa galvenokārt pievērsa uzmanību tam, lai noteiktu, vai *priekšrocības* piešķiršanai sievietēm bija leģitīms mērķis, kas varētu attaisnot ECPAK 14. pantā noteikto vienlīdzīgo attieksmi.

15 — Skat. 1978. gada 15. jūnija spriedumu lietā 149/77 *Defrenne/Sabena (Nr. 3)* (*Recueil*, 1365. lpp., 26. un 27. punkts). Skat. tālāk LES 2. pantu un 3. panta 3. punktu, LESD 8. un 10. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. un 23. pantu. Skat. arī it īpaši lauku attīstības kontekstā Regulas Nr. 1257/1999 preambulas 40. apsvērumu un šīs pašas regulas 2. panta 11. ievilkumu un Regulas Nr. 1260/1990 2. panta 5. punktu un 12. pantu.

nospriedusi, ka "Kopienu tiesību akta noteikums varētu būt pretrunā pamattiesībām, ja ar to dalībvalstīm nosaka pienākumu vai arī tieši vai netieši ļauj pieņemt vai saglabāt valsts likumus, kuros minētās tiesības netiek ievērotas" [16]. Vai, kā ģenerāladvokāte J. Kokote ir norādījusi: "Eiropas Savienības likumdevējs nedrīkst pilnvarot dalībvalstis veikt pasākumus, ar kuriem tiktu pārkāptas Savienības pamattiesības" [17].

52. Tādējādi atšķirīgu attieksmi pret vīriešiem lauksaimniekiem un sievietēm lauksaimniecēm priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta piešķiršanas jomā nevar "attaisnot" ar Direktīvas 79/7 3. un 7. panta piemērošanu. Kā es jau iepriekš norādīju, tādējādi ir jāaplūko četri jautājumi, ko es minēju iepriekš šo secinājumu 42. punktā.

3. Atbilstošais tiesiskais regulējums

53. Kā norādījusi *Nejvyšší správní soud*, nepavisam nav skaidrs, vai jebkura diskriminācija, ar ko varētu būt saskārusies *B. Soukupová* saistībā ar pieeju priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstam, ietilpst jebkādu tādu tiesību aktu piemērošanas jomā, kurus ir pieņēmusi Eiropas Savienība, lai cīnītos pret diskrimināciju dzimuma dēļ [18]. Es piekrītu arī Komisijas rakstveida apsvērumos ietvertajam apgalvojumam, ka priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu nevar uzskatīt par "darba samaksu" LESD 157. panta izpratnē, jo tā nav darbiniekam piešķirtā pensija, ņemot vērā viņa agrākās darba tiesiskās attiecības ar bijušo darba devēju, kā tas paredzēts Tiesas judikatūrā [19].

54. Tomēr, kā es jau iepriekš minēju, Čehijas Republika, atsakot *B. Soukupová* priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu, rīkojās Regulas Nr. 1257/1999 piemērošanas ietvaros. Vienlīdzīgas attieksmes princips pret vīriešiem un sievietēm ir skaidri noteikts Regulas Nr. 1257/1999 preambulas 40. apsvērumā, 2. panta 11. ievilkumā un Regulas Nr. 1260/1999 2. panta 5. punktā un 12. pantā. Ir pilnīgi skaidrs, ka dalībvalstīm ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips, piemērojot un īstenojot Eiropas Savienības tiesību aktus lauksaimniecības jomā [20].

55. Tādējādi tas nozīmē, ka to, vai *B. Soukupová* ir tikusi pakļauta prettiesiskai diskriminācijai, pretēji Eiropas Savienības tiesībām, ir jānosaka, ņemot vērā vispārējo vienlīdzības principu.

4. Vai pret *B. Soukupová* bija atšķirīga attieksme nekā pret vīrieti līdzvērtīgā situācijā?

56. Manuprāt, *B. Soukupová* varētu uzskatīt par diskriminētu viņas dzimuma dēļ saistībā ar to, ka viņas pensionēšanās vecumu ietekmē tas, cik viņai ir bērnu, lai gan šis apstāklis neietekmē vīriešu pensionēšanās vecumu (kas katrā ziņā ir augstāks nekā sieviešu pensionēšanās vecums). Saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem pret *B. Soukupová* ir atšķirīga attieksme nekā pret tāda paša vecuma vīrieti ar tikpat daudziem bērniem tādā veidā, ka viņai ir īsāks laiks iesniegt pieteikumu priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta saņemšanai. Savukārt tam ir būtiskas un nelabvēlīgas finansiālas sekas. Kā

16 — 2006. gada 27. jūnija spriedums lietā C-540/03 Parlaments/Padome (Krājums, I-5769. lpp., 23. punkts).

17 — Ģenerāladvokātes J. Kokotes 2010. gada 30. septembra secinājumi lietā C-236/09 *Association Belge des Consommateurs Test-Achats* u.c., 30. punkts.

18 — Vienīgais vienlīdzīgu attieksmi garantējošais likumdošanas akts, kas attiecas uz šo īpašo pašnodarbinātu lauksaimnieču situāciju un kas ir piemērojams *ratione temporis*, ir Padomes 1986. gada 11. decembra Direktīva 86/613/EEK par to, kā piemērot vienlīdzīgas attieksmes principu pret pašnodarbinātiem vīriešiem un sievietēm, to skaitā lauksaimniecībā nodarbinātiem, un par pašnodarbinātu grūtnieču un māšu aizsardzību (OV L 359., 56. lpp.). Tomēr nevienu no tās noteikumiem nevarētu interpretēt kā tādu, kas attiecas uz diskrimināciju priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta kontekstā. Direktīva 86/613/EEK tika atcelta ar 2012. gada 5. augustu saskaņā ar 17. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 7. jūlija Direktīvā 2010/41/ES par to, kā piemērot vienlīdzīgas attieksmes principu vīriešiem un sievietēm, kas darbojas pašnodarbinātas personas statusā un ar kuru atceļ Padomes Direktīvu 86/613/EEK (OV L 180, 1. lpp.).

19 — 2008. gada 13. novembra spriedums lietā C-46/07 Komisija/Itālija (Krājums, I-151. lpp., 35. punkts).

20 — Tādējādi šajā lietā ir pilnīgi pretēja rakstura situācija tai, kura radās 1997. gada 18. decembra sprieduma lietā C-309/96 *Annibaldi* (*Recueil*, I-7493. lpp.) ietvaros, kad aplūkojamie valsts tiesību akti, kas tika apstrīdēti, *inter alia* pamatojoties uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, tika atzīti par tādiem, kas ir "ārpus Kopienu tiesību piemērošanas" (skat. 24. punktu), vairāku iemeslu dēļ, viens no kuriem bija apstāklis, ka "attiecīgajā lietā nebija nekā, kas rosinātu domāt, ka reģionālais tiesību akts bija paredzēts, lai īstenotu Kopienas tiesību aktu lauksaimniecības vai vides un kultūras jomā". Skat. minētā sprieduma 21. punktu.

norādīts Komisijas rakstveida apsvērumos, priekšrocība, kas viņai tiek sniegta, agrāk piešķirot pensiju un ņemot vērā viņas dzimumu un to, ka viņai ir piedzimuši divi bērni, ir pārvērtusies par zaudējumu priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta kontekstā. Kā es jau esmu norādījis, to atspoguļo atšķirības vidējās summās, kas tika izmaksātas sievietēm vecuma pensijas sistēmas ietvaros 2005. un 2007. gadā, kā arī maksimālās summās, ko izmaksā kā priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu.

57. Čehijas valdība ir apgalvojusi, ka *B. Soukupová* nav tādā pašā situācijā kā vīrietis, kurš sasniedzis viņas vecumu. Tā tas esot tāpēc, ka attiecībā uz vīrieti Regula Nr. 1257/1999 var sasniegt savu mērķi – veicināt priekšlaicīgu pensionēšanos, bet *B. Soukupová* gadījumā šie paši pasākumi nedarbojas, jo viņa jau ir sasniegusi pensijas vecumu. Vai arī, kā apgalvoja Polijas valdība, ņemot vērā, ka Regulas Nr. 1257/1999 mērķis ir veicināt priekšlaicīgu pensionēšanos, lai uzlabotu lauku saimniecību dzīvotspēju, Regulas Nr. 1257/1999 mērķis zaudē savu *raison d'être* brīdī, kad *B. Soukupová* sasniedz likumā noteikto pensionēšanās vecumu, kurš ir zemāks par vīrietim piemēroto.

58. Es nevaru pieņemt šos apgalvojumus. Pirmkārt, es uzskatu, ka konkrētās Sistēmas mērķis nav priekšlaicīga pensionēšanās pati par sevi, bet gan lauku saimniecības darbības nodošana jaunākiem lauksaimniekiem. Ja vien nepastāv tāds valsts tiesību akts, kas aizliedz lauksaimniekam, kurš sasniedzis parasto pensijas vecumu, turpināt viņa vai viņas lauksaimniecisko darbību un nosaka, ka obligāti konkrētam lauksaimniekam jānodod šīs darbības, Čehijas un Polijas valdības apgalvojumi nav pamatoti. Citiem vārdiem, apstāklis, ka lauksaimniece ir sasniegusi viņai piemērojamo pensionēšanās vecumu, ne vienmēr rada viņas darbību nodošanu jaunākam lauksaimniekam. Tādējādi zemāka pensionēšanās vecuma piemērošana lauksaimniecēm faktiski samazina to gadījumu skaitu, kad darbības nodošana ir ekonomiski dzīvotspējīga alternatīva tam, lai darbību turpinātu veikt vecāks lauksaimnieks un tik ilgi, cik nepieciešams. Patiesi, ar Čehijas tiesību aktu noteikumiem lauksaimnieces, kurām ir daudz bērnu, tiek izslēgtas no Sistēmas darbības jomas un tādējādi netiek sasniegts Eiropas Savienības priekšlaicīgās pensionēšanās sistēmas *effet utile*.

59. Turklāt, kā Komisija norādīja savos rakstveida apsvērumos, nelabvēlīgā situācija, kurā *B. Soukupová* nonāca izskatāmo valsts tiesību aktu noteikumu dēļ, ir acīmredzamā pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam. Ne rakstveida apsvērumos, ne arī tiesas sēdes laikā nav apstrīdēts tas, ka vīrietim, kuram ir tikpat daudz bērnu kā *B. Soukupová*, būtu piešķirts priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsts. Ar to pilnībā pietiek, lai pierādītu atšķirīgu attieksmi.

5. Vai šai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs pamatojums?

60. Čehijas valdība apgalvo, ka jebkura atšķirīga attieksme ir objektīvi pamatota it īpaši ar Regulas Nr. 1257/1999 izvirzīto mērķi – stimulēt vecākus lauksaimniekus pārtraukt savas lauksaimnieciskās darbības, priekšlaicīgi pensionējoties[21]. Polijas valdība piebilst, ka atteikums piešķirt *B. Soukupová* priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu bija pamatots, jo viņa jau saņēma vecuma pensiju, tā ka viņai netika atņemti iztikas līdzekļi brīdī, kad viņa beidza nodarboties ar lauksaimniecību.

21 — Es vēlos norādīt, ka, pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas 2010. gada 18. novembra spriedumu lietā C-356/09 *Kleist* (Krājums, I-11939. lpp., 30. un 31. punkts), pret *B. Soukupová* īstenotā diskriminācija ir tieša. Tas nozīmē, ka, ja šim jautājumam piemēro Līgumus vai vienlīdzīgas attieksmes direktīvas, izņemot pozitīvu rīcību, attaisnojuma pamatojumi varētu būt tikai tie, kas ir paredzēti Līgumos un attiecīgajos atvasinātajos tiesību aktos. Tomēr šajā lietā izskatāmā diskriminācija tika pieļauta saistībā ar dalībvalsts veiktu vispārēja Eiropas Savienības tiesību akta piemērošanu un īstenošanu. Šajā kontekstā diskriminācijas aizliegums pret vīriešiem un sievietēm ir īpaša vispārējā vienlīdzīgas attieksmes principa, par kuru vienmēr ir jāsniedz plašās kategorijas "objektīvs pamatojums", izpausme. Skat., piemēram, spriedumu lietā *Association belge des Consommateurs Test- Achats* u.c. (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 28. punkts).

61. Es nevaru piekrist šiem argumentiem. Regulas Nr. 1257/1999 strukturālās politikas mērķus var vienkārši sasniegt, dalībvalstīm neīstenojot diskriminējošu attieksmi. Turklāt *B. Soukupová* pieejamie samazinātie līdzekļi tikai pensijas, bez priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta, veidā nenodrošina loģisku saikni ar objektīvo pamatojumu, kas jāsniedz atbilstoši Eiropas Savienības tiesību aktiem, pirms diskriminējošu attieksmi var atzīt par tiesisku. Šī atšķirīgā attieksme pret *B. Soukupová* nav atbilstoša, lai sasniegtu mērķi – nodrošināt Eiropas Savienībā esošo lauku saimniecību lielāku produktivitāti (izmantojot priekšlaicīgu pensionēšanos) [22].

62. Tā kā es esmu secinājis, ka šai atšķirīgajai attieksmei nav objektīva attaisnojuma, man nav jāizskata atbilstība samērīguma principam. Tomēr, ja Tiesa nepiekristu maniem secinājumiem un nonāktu līdz minētajam, manuprāt, pietiek ar to, ka tiek izsvērts *B. Soukupová* ciestais finansiālais zaudējums salīdzinājumā ar jebkāda veida priekšrocībām, kas izriet no tā, ka viņai ir tiesības priekšlaicīgi saņemt vecuma pensiju. Tā kā priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu drīkst maksāt ilgākais 15 gadus, *B. Soukupová* patiesi būs tālu no tās situācijas, kādā atradīsies vīrietis, kurš būs tādos pašos apstākļos kā viņa. Šis starplaiks ir pārāk liels, ņemot vērā Regulas Nr. 1257/1999 izvirzītos mērķus.

63. Tāpēc es ierosinu uz 2) jautājumu atbildēt šādi:

"Eiropas Savienības tiesībām neatbilst tas, ka "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, lai iegūtu Eiropas Savienības priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, tiek noteikts atšķirīgi katram pieteikuma iesniedzējam atkarībā no dzimuma."

D – *Atbilde uz 3) jautājumu*

64. Manuprāt, trešais jautājums ir nedaudz jāpārformulē tādējādi, ka Tiesai ir lūgts uz to atbildēt tikai tad, ja uz pirmo jautājumu sniegtā atbilde ir noliedzoša. Kā es jau esmu izskaidrojis, konkrētā lieta ir tāda, kurā nav iespējams sniegt vienkāršu atbildi "jā" vai "nē". Ņemot to vērā, es svītrotu vārdus "ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša" un vienkārši sniegtu valsts tiesai visus tai nepieciešamos norādījumus attiecībā uz kritērijiem, piemērojot Regulas Nr. 1257/1999 11. pantā ietverto jēdzienu "parastais pensijas vecums".

65. Kā tika norādīts Komisijas rakstveida apsvērumos, atbilstošais atsauces kritērijs, lai noteiktu *B. Soukupová* tiesības saņemt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu, ir "parastais pensijas vecums" viņas vecuma vīrietim Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punkta izpratnē.

66. Saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, kad noteikumi, kas atjauno vienlīdzīgu attieksmi, nav tikuši pieņemti, vienlīdzīgas attieksmes ievērošanu var nodrošināt, tikai nelabvēlīgā stāvoklī esošajām personām piešķirot tās pašas priekšrocības, ko bauda tās personas, kas ir labvēlīgā kategorijā [23]. Personai, kas atrodas nelabvēlīgākā situācijā, ir jānodrošina tāds pats stāvoklis kā personai, kurai ir piešķirta konkrētā priekšrocība. Tas nozīmē, ka, lai gan *Nejvyšší správní soud* ir ieteikusi virkni alternatīvu kritēriju, izskatāmajā lietā, kad Čehijas valsts iestādes izskata jautājumu par viņas tiesībām saņemt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu, *B. Soukupová* vienkārši jāuztver tā, it kā viņa būtu viņas vecuma vīrietis.

22 — 2011. gada 20. oktobra spriedums lietā C-123/10 *Brachner* (Krājums, I-10003. lpp., 70. un 71. punkts un tajos minētā judikatūra). Es vēlos arī minēt, ka 69. punktā Tiesa ir norādījusi, ka ir ticis uzdots jautājums, vai nelabvēlīgu situāciju var attaisnot ar faktu, ka sieviete konkrētajā gadījumā pensiju sāka saņemt agrāk. Tiesa 76.–78. punktā nosprieda, ka nevar.

23 — Skat. 2011. gada 22. jūnija spriedumu lietā C-399/09 *Landtová* (Krājums, I-5573. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī 2007. gada 21. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-231/06 līdz C-233/06 *Jonkman* u.c. (Krājums, I-5149. lpp., 36.–40. punkts) par dalībvalstu, tostarp to tiesu, pienākumiem situācijās, kad tiek konstatēta diskriminācija, ar kuru pārkāpj Eiropas Savienības tiesību aktus.

67. Tāpēc es ierosinu uz 3) jautājumu sniegt šādu atbildi:

"Piemērojot jēdzienu "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, kas ir ietverts Regulas Nr. 1257/1999 11. pantā, vīriešiem lauksaimniekiem piemērojamais nosacījums par augstāku pensionēšanās vecumu ir jāpiemēro arī sievietēm lauksaimniecēm."

V – Secinājumi

68. Ņemot vērā iepriekš minētos iemeslus, iesaku Tiesai uz *Nejvyšší správní soud* jautājumiem atbildēt šādi:

1) jēdzienu "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, kas ir ietverts Padomes 1999. gada 17. maija Regulas (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu 11. pantā, var interpretēt kā "vecums, kas" konkrētam pieteikuma iesniedzējam saskaņā ar valsts tiesību aktiem "ir jāsasniedz, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju";

2) tas, ka "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, lai saņemtu Eiropas Savienības priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, katram pieteicējam tiek noteikts atšķirīgi atkarībā no dzimuma, neatbilst Eiropas Savienības tiesībām;

3) piemērojot jēdzienu "parastais pensijas vecums" brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, kas ir ietverts Regulas Nr. 1257/1999 11. pantā, vīriešiem lauksaimniekiem piemērojamais nosacījums par augstāku pensionēšanās vecumu ir jāpiemēro arī sievietēm lauksaimniecēm.